

ВІКТОРІЯ ЯРМОЛА – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри музичного фольклору Рівненського державного гуманітарного університету, молодший науковий співробітник Проблемної науково-дослідної лабораторії музичної етнології Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка

Матеріали до вивчення поліських труб

Труби належать до найдавніших аерофонів, розповсюджених зокрема і на території Західного Полісся. Попри це, тема вивчення поліських труб залишається вкрай малодослідженою. Поодинокі праці Г. Стоянова, К. Квітки, А. Гуменюка, І. Федун свідчать тільки про присутність цих інструментів на досліджуваних землях. Короткі відомості про виготовлення та функційне призначення труб висвітлювали В. Мошков, М. Теодорович та М. Хай.

На українській території Західного Полісся виявлено два види досліджуваного інструмента: перший – амбушурна дерев'яна труба на кшталт підлясько-мазовецької лігавки, яка на сьогодні маловідома серед сільського населення; другий – язичковий аерофон у вигляді скрученої спіраллю кори.

Перший тип інструмента виготовлявся способом розколення або розпилювання деревини на дві рівні половини. В кожній із них вирізали напівциліндричний жолоб і склали разом. Для скріплення надягали обручі, зроблені із липового лика або ж трубу повністю обкручували корою. Основним елементом конструкції другого типу є язичок, до якого прикріплювалася скручена з вільхової кори трубка конічної форми.

Щодо функційного призначення цих інструментів, то амбушурна труба зазвичай застосовувалася у господарстві землеробів, про що свідчать у своїх роботах М. Теодорович та В. Мошков. Селяни Ковельського повіту розпочинали трубити по закінченню жнив в перший день засіву озимого хліба. Виключення становили сс. Кортеліси та Самари Ратнівського р-ну, де для трубіння не чекали закінчення пори збирання злакових рослин, а звуком труб супроводжували посів озимого жита. Кручена труба використовувалася у поліському побуті тільки пастухами, які подавали сигнали до збору худоби по селу, про своє місце знаходження, про повернення з пасовиська тощо.

У господарському житті поліщуків труби відігравали важливу роль у зв'язку з географічним положенням досліджуваної території, а саме проживанням поліщуків на обширних лісових просторах, де звукова сигналізація була єдиним способом комунікації на великих відстанях. Найбільшого розповсюдження труби, особливо першого типу, набули у сільських місцевостях, де шляхи контактування з навколишніми населеними пунктами були вкрай обмеженими.